

Lemezünk, mely egy kétrészes sorozat első darabja, **Mandache Aurél** (született: 1933., *Gîsteni*) moldvai hegedűs csángó repertoárjának keresztmetszetét mutatja be lendületes, virtuóz előadásmódban, tiszta, érthető dallamformálással. Tehetségét zenész apjától örökölhette, aki korán meghalt, így anyja egyedül nevelte fel. 14 éves korában jutott hozzá első hegedűjéhez. 20 évesen már lakodalmakban zenélt. 26 évesen fedezik fel egy rekeszini mulatságon, ettől kezdve 16 évig a *bákói zenekar* tagjaként fejlesztette játéktechnikáját és repertoárját. Itt együtt muzsikálhatott a később híressé váló prímással, *Ion Dragoi*-jal. Ezzel a zenekarral bejárta a világot, így például *Hollandiát, Belgiumot, Marokkót, Törökországot* és *Indiát*. A bákói zenekar mellett párhuzamosan játszott a környező román és csángó falvak lakodalmáiban, keresztelőin. Főként a hegedülésből kereste kenyerét, de emellett gazdálkodott is.

Magyarországon először 1997-ben járt, amikor meghívást kapott a budapesti *Csángó Bálra*. Azóta rendszeres résztvevője más csángó témájú rendezvényeknek is. Lemezünk közreadásával köszöneti szeretnénk az idén 70 éves *Mandache Aurélt*, aki a moldvai hegedűsök között az egyik legképzettebb zenész egyéniség és akinek önálló anyaga eddig még nem jelent meg. Mint ahogy az **Etnofon Népzenei Kiadó** korábbi moldvai tánccházas lemezein (*Szeretóm a táncba; Serény magyaros*) is megfigyelhető, itt is egy újfajta gyűjtési módszert alkalmaztunk: a felkért zenésztől nem a helyszínen gyűjtünk, hanem jó minőségben, budapesti hangstúdióban készítjük a felvételeket, a kíséretet pedig városi népzenezesek adják. E tekintetben nincs is más lehetőségünk, mert *Aurel* eredeti zenésztársai már nem élnek.

Néhány szó a táncnevekről. Törekedtünk a táncok csángók által használt - néha román - elnevezéseit magyar fonetikával leírni (pl.: *Banumarocsini, Dzsampara*), illetve olyan neveket alkalmazni, amelyek már meghonosodtak Magyarországon, nagyrészt adatközlők fordítása nyomán (pl.: *Erdélyes, Virágtánc*). Az elnevezések gyakran személy- (*Bezsán, Aurel, Banu Márácsin*) vagy településnevekhez kapcsolódnak (*Botosán, Berlád, Bákó, Somoska*). Több olyan dallam is előfordul, mely nem moldvai - feltehetően bánáti - eredetű, de országszerte elterjedt (*Dzsampara, Bánátias dzsampara, Somoskai hora*). A Kezes II. című dallam az *Öreg magyaros* dallam egy változata, lehetséges, hogy *Aurél* saját eredeti variánsa.

A lemez tematikailag három részre osztható: csángó dallamok (1-14), balkáni típusú dallamok (15-17) és végül szerbák, horák (18-23). *Mandache Aurél* hegedűjátékát a budapesti **Kárpátia zenekar** kíséri. A kobozkíséretet több dallam esetében ő maga instruálta, emellett segítettek még azon visszaemlékezései, melyek hajdanvolt kobzosai játékmódjára vonatkoztak. Mindezek **Bolya Mátvás** évtizednyi tánccházás tapasztalatával kiegészülve adták meg az akkordfűzések végső formáját. Ehhez társult **Benke Grátry** autentikus dobkísérete, esetenként pedig a furulya, a doromb és a bőgő.

Az így kialakított zenekari hangzással új kontösbe öltöztetve szólalnak meg *Mandache Aurél* dallamai, amelyek különleges zenei élményt nyújthatnak olyan hallgatóknak is, akik ezelőtt még sosem találkoztak ilyen, vagy ehhez hasonló zenével. Ezért ajánljuk a lemezt mindenkinek; akár igényes gyűjtést keres, akár csak egy jó zenei élményre vágyik.

*Moldva is the Hungarian name of a territory east of the Carpathians, where a Hungarian speaking ethnic group, the Csángó people live. Their musical heritage is a rare treasure, kept alive by merely a handful of musicians. This album introduces the repertory of an exceptionally virtuous Gypsy musician from Moldva, fiddle player **Aurel Mandache** (1933, Gisteneni), who became a professional musician at the age of 20 and has lived on playing music and farming since then.*

The 70-years-old musician played for the Csángó people in wedding parties, baptisms and on other important occasions, as well as for 16 years in the Band of Bacau (capital of Moldva), where he played with the famous band leader Ion Dragoi and toured many countries including the Netherland, Belgium, Turkey and India.

*On this CD he is accompanied by the members of **Kárpátia Band**, a promising group of young musicians from Budapest. The recording took place in a professional studio, the accompanying musicians were instructed by Mandache himself, but their musical rendering represents the style of the younger generation of folk musicians in Hungary. The recorded material may be divided thematically into three parts: traditional Csángó melodies (1-14), Balkan type melodies (15-17), and popular Sirba and Hora melodies (18-23).*

BALOGH SÁNDOR

Szerkesztő, zenei rendező: **Balogh Sándor**
Hangmérnök: **Péterdi Péter**; Fotó: **Bolya Mátyás**
Fordítás: **Jakabffy Balázs**; Tipográfia: **Bausz Áron**
Felvétel: **ZA-KI Hangstúdió**, 2002. decembere
Kiadja az **Etnofon Népzenei Kiadó**
Producer: **Balogh Sándor, Kiss Ferenc**

Közreműködik a

KÁRPÁTIA ZENEKAR

Bolya Mátyás – koboz (1-15, 17-23); **Benke Grátzy** – dob (1-7, 9-16, 19-23)
Bolya Dániel – furulya (8, 9, 12, 23); **Búzás Attila** – bőgő (9, 13, 15, 19, 21-23);
Balogh Sándor – doromb (6, 16-18)